

El desaparegut museu de Santa Coloma de Queralt a través de l'inventari de 1958. Un patrimoni a recuperar.

Damià Amorós

Historiador de l'art i museòleg. amorosialbareda@gmail.com

Resum

El Museu de Santa Coloma de Queralt fou una institució museogràfica dependent de l'Associació Arqueològica de la Vila i de l'Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, activa des de 1950 i fins a principis dels anys setanta del segle passat. L'inventari, format per quaranta set fitxes i dues cartes manuscrites, és de les poques mostres de l'existència del museu, ja que l'arxiu de l'AAV i el del mateix museu es conserven en mans particulars. A banda de l'inventari, l'article presenta i analitza una de les poques activitats en què participà el museu, l'exposició: *Obras de museos de las provincias de Tarragona, Gerona y Lérida*, campanya internacional de museos, X aniversari de la UNESCO, celebrada a Barcelona el 1956.

Paraules clau: Museu / Santa Coloma de Queralt / Associació Arqueològica Vila.

Resumen

El desaparecido museo de Santa Coloma de Queralt a través del inventario de 1958. Un patrimonio a recuperar

El Museo de Santa Coloma de Queralt fue una institución museográfica dependiente de la Asociación Arqueológica de la Villa y del Ayuntamiento de Santa Coloma de Queralt, activa desde 1950 y hasta principios de los años setenta del siglo pasado. El inventario, formado por cuarenta y siete fichas y dos cartas manuscritas, es de las pocas muestras de la existencia del museo, ya que el archivo de la AAV y el del propio museo se conservan en manos particulares. Aparte del inventario, el artículo presenta y analiza una de las pocas actividades en que participó el museo, la exposición: *Obras de museos de las provincias de Tarragona, Gerona y Lérida*, campaña internacional de museos, X aniversario de la UNESCO, celebrada en Barcelona en 1956.

Palabras clave: Museo / Santa Coloma de Queralt / Associació Arqueològica Vila.

Abstract

The defunct museum of Santa Coloma de Queralt via the 1958 inventory. A heritage worth recovering

The Museum of Santa Coloma was an institution that depended on the Town Archaeological Association (abbreviated AAV) and the Santa Coloma Town Hall. It was active from 1950 until the early 1970s. The inventory, consisting of forty seven files and two handwritten letters, is among the few traces of the museum because the archives of both the AAV and the museum are held privately. In addition to the inventory, this article presents and analyses one of the museum's few activities, the exhibition *Obras de museos de las provincias de Tarragona, Gerona y Lérida*, campanya internacional de museos, X aniversari de la UNESCO, held in Barcelona in 1956.

Keywords: Museum / Santa Coloma de Queralt / Associació Arqueològica Vila.

Introducció

«Un museu és una institució permanent, sense ànim de lucre, al servei de la societat i oberta al públic,

que adquireix, conserva, estudia, documenta, exposa i difon el patrimoni material i immaterial de la humanitat amb finalitats d'estudi, educació i gaudi.»

Aquesta és la definició de museu que acordà l'International Council of Museums (l'ICOM) el 2007 durant la 22a conferència general d'aquest organisme depenent de l'UNESCO i de l'ONU. En aquestes quatre línies s'exposen les accions bàsiques per definir una institució com a museu: la seva permanència en el temps i l'espai, l'obertura a tota la societat, les diferents funcions, des de l'adquisició a l'exposició i difusió, però també la necessitat que els museus esdevinguin centres d'estudi, educació i gaudi.

En aquest article pretenem analitzar dues de les potes que marca l'ICOM en la seva definició de museus, exposar i documentar, referents al primitiu Museu de Santa Coloma de Queralt.

El Museu de Santa Coloma de Queralt

Poca és la informació que disposem actualment del Museu de Santa Coloma de Queralt. Gràcies a la documentació que aportem podem precisar la data de creació. Concretament el 19 d'agost del 1947, coincidint amb la festa major de la població. Els promotors foren la secció local dels Amics de l'Art Vell, vinculada a una entitat de caràcter nacional, i l'Associació Arqueològica de la Vila (AAV), de caràcter local i fundada poc abans que el museu.

L'Associació Arqueològica de la Vila s'allotjaria als baixos de la Casa de la Vila (p. Major 1). Tot i comptar amb el suport municipal, per raons d'espai el museu tingué de traslladar-se a un altre emplaçament. Les sales d'exposició permanent, les reserves i l'arxiu del Museu de Santa Coloma de Queralt i de l'AAV es traslladaren als baixos d'un edifici propietat de la Caixa de Pensions de Barcelona, on compartien espai amb la sucursal d'aquesta entitat bancària.

Les col·leccions del Museu de Santa Coloma de Queralt estaven formades, principalment, per peces procedents del claustre del convent de Santa Maria de Belloc, de l'entorn del castell dels Comtes de Santa Coloma i d'altres espais com la carlania i l'església parroquial. Acompanyaven a aquests elements arquitectònics un important conjunt de documents, que formaven l'arxiu de l'Associació Arqueològica de la Vila i una petita mostra de pintura colomina, que recollia peces des de 1828 fins a la primera meitat de segle XX.

La desaparició de l'entitat que gestionava i mantenia el museu provocà el seu definitiu tancament. En la documentació que es presenta en aquest article ja es pot intuir, només nou anys després de la inauguració de l'equipament, que aquest i l'entitat gestora no podien fer-hi front. Finalment, durant la dècada dels anys setanta del segle XX, el museu i l'Associació Arqueològica de la Vila cessaren les seves respectives activitats. Part del fons del Museu de Santa Coloma de Queralt passà a mans municipals, conservat actualment en diferents instal·lacions del municipi. Desconeixem, en canvi, on anaren a parar l'arxiu de l'associació i la seva col·lecció d'art.

La responsabilitat sobre la gestió del Museu de Santa Coloma de Queralt requeia de forma directa sobre l'AAV i, especialment; sobre la figura del conservador, càrrec que ocupà de forma permanent Roman Ramon Seuma. Tot i aquest escàs organigrama, el govern municipal feia i desfeia sobre el museu, les seves col·leccions i el patrimoni colomí en general.

Tot i la seva curta i dissortada existència, el Museu de Santa Coloma de Queralt apareix referenciat a *Historia y Guía de los Museos de España*, l'any 1968 amb la següent anotació: «Pequeño e incipiente museo, que aparte objetos de interés comarcal, conserva los capiteles del convento mercedario de

Santa María de Belloc, del siglo XV.»¹

Exposició dels museus locals de les províncies de Tarragona, Girona i Lleida a Barcelona

Sota el títol oficial de “Obras de museos de las provincias de Tarragona, Gerona y Lérida, campaña internacional de museos, X aniversario de la UNESCO”, se celebrà durant els mesos d’octubre i novembre de 1956, al Palau de la Virreina de Barcelona, l’única exposició documentada en què prengué part el Museu de Santa Coloma de Queralt.

El lot de peces que exposà en aquesta mostra el Museu de Santa Coloma de Queralt restava format per un total de cinc obres: dos capitells, dues bases de columnes i un dibuix.

A continuació transcrivim les fitxes del catàleg de la mostra referents a les cinc peces procedents de Santa Coloma de Queralt:

145. Capitel de piedra caliza decorado con hojas estilizadas.

Procedente del claustro gótico del convento de mercedarios de Santa María de Belloc.

Epoca: siglo XV.

Dimensiones. 36x32 cm.

Bibliografía: Cyetano Barraquer: *Las casas de religiosos de Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. II. Barcelona, 1906. Págs. 146-147, 618. – C. Barraquer: *Las casas de religiosos de Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. IV. Barcelona, 1917. Pàg. 43. Joan Segura: *História de Santa Coloma de Queralt*. Santa Coloma de Queralt, 1953. Pàgs. 57, 86, 424-425. Museo de Santa Coloma de Queralt

146. Capitel de piedra caliza decorado con cuatro peces.

Procedente del claustro gótico del convento de mercedarios de Santa María de Belloc.

Epoca: siglo XV.

Dimensiones. 35x31 cm.

Bibliografía: la misma que la 145.

Museo de Santa Coloma de Queralt

147-148. Dos bases iguales de piedra caliza correspondientes a las columnes cuadrilobuladas del claustro gótico del convento de mercedarios de Santa María de Belloc de Santa Coloma de Queralt, destruido hacia 1870.

Epoca: siglo XV.

Dimensiones. 35x30 cm.

Bibliografía: la misma que la 145

Museo de Santa Coloma de Queralt

187. Dibujo del claustro gótico del convento de mercedarios de Sta. María de Belloc, en Santa Coloma de Queralt.

Obra de Manuel Albi Morera, de Barcelona.

Epoca: siglo XIX.

Dimensiones: 24x16 cm.

Museo de Santa Coloma de Queralt.

Aquesta és la descripció dels cinc elements que participen a la mostra i que aporta el Museu de Santa Coloma de Queralt. A més d’aparèixer en la catalogació, l’última peça, el dibuix de Manuel

Albi Morera, apareix reproduït en la part final del catàleg.

L'inventari del Museu de Santa Coloma de Queralt que presentem a continuació no conté cap referència a l'arxiu ni tampoc al fons d'art del museu o de l'AAV. Per la qual cosa, desconeixem completament la localització actual del dibuix presentat a la mostra. Tot i això disposem d'una breu referència en un article del conservador del museu i de l'AAV en una publicació, en que podem datar el dibuix l'any 1828².

En l'inventari del Museu de Santa Coloma de Queralt que presentarem a continuació, s'hi troba una altra referència, suposem, de les peces que es prestaren per tal esdeveniment a la Junta de Museus de Barcelona:

En 1956 se conmemoró el X aniversario de la UNESCO en la Virreina con una exposición de los museos de Tarragona, Lérida y Gerona patrocinada por la Junta de Museos de Barcelona. Allí mandamos dos basos y dos capiteles y documental gráfico del Claustro de Bello que obtuvo el honor de aparecer en el catálogo. Entonces fue cunado de una de los interiores o cobertizos retiramos a nuestras costas y responsabilidad muchas piezas.³

Ha resultat impossible identificar les peces que es presentaren a l'exposició amb l'inventari que disposem actualment. Tot i això, ens atrevim a apuntar la vinculació d'aquestes peces amb les actuals piques d'aigua beneïda que trobem a l'església parroquial de Santa Maria de Santa Coloma de Queralt; ja que aquests elements coincideixen en descripció, temàtica vegetal, i dimensions.

L'inventari del Museu de Santa Coloma de Queralt del 1958

A l'arxiu del Museu Nacional d'Art de Catalunya es conserva el lligall de documentació més important referent al Museu de Santa Coloma de Queralt que, actualment, es troba en mans públiques. El conjunt està format per dues cartes manuscrites i l'inventari del museu, on apareixen 46 peces inventariades.

Documentació prèvia

Les dues cartes van dirigides a Joan Ainaud de Lasarte, director en aquells moments del Museu d'Art de Catalunya i secretari de la Junta de Museus. En la primera, Ramon presenta a Ainaud una breu ressenya de l'AAV, del Museu de Santa Coloma de Queralt i les seves activitats. En el text mostra la preocupació que genera al conservador del Museu de Santa Coloma de Queralt la inestabilitat de les diferents entitats propietàries i gestores de l'equipament.

En la segona, molt més col·loquial pel que fa al to utilitzat per Ramon, aquest presenta les problemàtiques del museu referents a la col·lecció, la conservació i l'espai que ocupa, des de la seva creació fins al 3 de maig de 1958, data de redacció de la carta.

En una de les cartes apareix referenciada l'exposició dels museus locals de les províncies de Tarragona, Lleida i Girona, com a gran fita de l'activitat del Museu de Santa Coloma de Queralt.

Els dos manuscrits mostren la difícil situació que, des del seu naixement, patia el Museu de Santa Coloma de Queralt: constants canvis d'ubicació, desgovern de l'entitat, desaparicions dins les col·leccions del museu... són només algunes de les problemàtiques exposades en les dues missives.

En realitat les dues cartes són el motiu pel qual l'inventari arribà a l'arxiu del MNAC. Tot i això, en el present article creiem oportú analitzar, com a element principal, l'inventari.

L'inventari

El conjunt de l'inventari del Museu de Santa Coloma de Queralt està format per un total de 46 fitxes, existeix una fitxa numerada com a 1-bis que hem llistat seguint la numeració correlativa, formades per una fotografia i un text, descriptiu i tècnic al mateix temps. Totes les fitxes van rubricades amb el segell de l'Associació Arqueològica de la Vila, format per les inicials A.A.V. i els emblemes dels Queralt i la població, la coloma i el lleó rampant respectivament.

L'inventari només documenta materials petris, a excepció del núm. 11, on s'informa d'una caixa mortuòria de metall on segons la inscripció hi restava: «Arquilla que contien el cadáver de la Exma. Sra. Doña M. del Pilar Bucaraceli y Silva, Condesa de Santa Coloma; Marquesa de Vallehermoso. Murió a las 4 D de la madrugada del día 11 de julio de 1828. RYP.».

La resta del conjunt inventariat està compost per dos grans blocs: escultura, lligada a l'arquitectura o escultura funerària, lligada a la família Queralt, i elements arquitectònics.

Referent a l'escultura relacionada amb l'arquitectura, resulten força interessants peces com els capitells de dues creus de terme, en concret, els de la Creu d'en Borràs i Creu d'en Niceta (núm. 1 i núm. 4 (1-bis)); el fragment de columna on hi figura l'emblema dels Queralt i un colom, desconeixem s'hi lligat a la municipalitat (núm. 2); la Creu de les Canelles (núm. 7) i la clau de volta on apareix un colom, amb una aparença molt desgastada en la fotografia (núm. 16).

Pel que fa a l'escultura funerària el conjunt és ric i amb peces colomines destacadíssimes dins de la producció funerària a nivell català. Hi destaca per sobre de tot, i de forma molt sorprenent, el sarcòfag dels Barons, Pere V de Queralt i Francesca de Castellnou. La descripció realitzada a l'inventari és una de les més completes que disposem, datades a mitjans de segle XX. En la fotografia que acompanya la fitxa apreciem només la figura jacent de Francesca de Castellnou, confosa amb Alamanda de Rocabertí, el fris de ploraners i un relleu del "córrer les armes", motiu pel qual datem la fotografia cap els anys 30 del segle XX, cosa que la fa no contemporània de l'inventari. Fet que coincideix amb la informació aportada, en una de les missives, on s'indica que el conjunt del sarcòfag restava desmuntat l'any 1958.

Continuem amb d'altres peces destacades d'escultura funerària. Existeix un conjunt de dues cobertes, amb emblemes heràldics (núm. 9 i núm. 10). En la primera s'hi troba una inscripció on s'hi pot llegir «Anno Domini MCCCXXII. ACI. JAU EN BORD ECS BECS» i a la part superior apareixen escuts que identifiquen al personatge com a bord. L'altra coberta, sense inscripció, només hi llueix molt desgastat l'emblema dels Queralt. Actualment, aquests dos elements estan ubicats al castell dels Comtes de Santa Coloma.

Per finalitzar l'apartat d'escultura funerària sobresurt, dins de l'inventari, el conjunt format per 4 mènsules (núm. 12, núm. 13, núm. 14 i núm. 15), que segons l'inventari procedeixen del claustre de Santa Maria de Belloc i s'utilitzaven com a suport de diferents ossaris, establerts a l'esmentat espai.

La gran majoria de les altres peces inventariades són fragments d'arcs i d'altres suports arquitectònics procedents del convent de Santa Maria de Belloc. Tot i que la majoria d'elements procedeixen d'aquest cenobi colomí, també trobem l'església parroquial de Santa Maria de Santa Coloma de Queralt, el castell dels comtes de Santa Coloma, la Castlania i d'altres edificacions del terme municipal de Santa Coloma de Queralt.

Algunes de les peces, com el sarcòfag dels barons de Queralt o la làpida, del segle XVIII, dels comtes de Santa Coloma han tornat als seus emplaçaments originals. La resta, la gran majoria, les trobem

resituades al castell dels comtes de Santa Coloma o en d'altres dependències municipals, esperant la seva adequada restauració i exposició per ser estudiades, documentades i tornades a apreciar pels seus hereus, en aquest cas, els colomins.

El conjunt de l'inventari en l'actualitat

A causa de la passivitat dels ajuntaments franquistes de Santa Coloma de Queralt envers les activitats favorables al patrimoni i de la desorganització en els últims anys de vida de l'Associació Arqueològica de la Vila, aquesta cessà les seves activitats a principis de la dècada dels anys setanta del segle XX. En el moment de la seva dissolució les peces que formaven part del museu, almenys les que apareixen en l'inventari, passaren a mans municipals. En canvi, l'arxiu recollit per l'AAV seguí en mans del seu conservador.

Actualment el conjunt que apareix en l'inventari segueix en mans municipals però en diferents espais de la població. La coberta de sarcòfag amb una inscripció (núm. 9) fou utilitzada com element decoratiu a la planta baixa del castell dels comtes de Santa Coloma, de la mateixa forma que una de les columnes (núm. 20). Recollides per l'Associació Cultural Baixa Segarra, i també ubicades al castell, és troben les mènsules, procedents del claustre de Belloc (núms. 4, 6, 10, 12, 13, 14 i 15) a més d'algunes altres que no apareixen a l'inventari però que formen conjunt amb les inventariades.

Un altre gran grup de peces inventariades es conserva actualment en les dependències municipals de l'antic escorxador. Situades en un dels patis d'aquest conjunt d'edificacions modernistes, es desconeix el número concret de peces que s'hi troben i si les que resten per localitzar estan en aquell espai.

Del gran fons que reuní, conservà i exposà el Museu de Santa Coloma de Queralt existeix una part que mai ha vist la llum. Es tracta de l'arxiu de l'AAV que, com ja hem dit, passà després de la desaparició de l'entitat a conservar-se en el domicili del conservador, Roman Ramon. Esperem que finalment aquest important fons algun dia passi a mans municipals i sigui, com el conjunt lapidari, patrimoni de tots els colomins.

Annex núm. 1: les cartes

I.

Santa Coloma de Queralt 3-5-58.

Sr. D Joan Ainuad de Lasarte

Secretari de la Junta de Museus.

Barcelona

Estimat Sr. Confeccionar unes fitxes per a un museu encara que mínim com el nostre importa prèviament uns coneixements de que hom n'està mancat i potser desacer totalment, en canvi, hi hem inclòs historial que pot ajudar a capir certes anomalies. Essent lliçó per a l'avenir.

Durant anys hem pregat veritables ajut a per sons corresponents i també a aquesta Junta, el 3-X-56, per a aquesta feina que si be a gust, ens ha fet sofrir molt i que ens atrevir a oferir-vos creien sereu benèvol a les defecioneu que ens esforçarem a modificar-les si així ho disposeu.

La commemoració X de l'UNESCO a la Virreina sota els vostres auspicis amb l'exposició dels museus de les províncies de Catalunya, ens foren esperances pel futur de nostres venerades pedres

que ens resten; massa sovint han caigut a mans barroreres sovint de víctimes a llurs conseqüències. Sabem que l'edifici sucursal de la Caixa de Pensions a nostra vila li cal una reforma. Torem avisats faja temps, de veure elements arquitectònics que hi sojornen gracies a la benevolència de la Direcció. Allí s'hi constituí el 19 d'agost de 1947 sota la presidència de les primeres autoritats locals, civils, eclesiàstiques i militars, la Delegació Local de la C. de P. i E. de C. i B⁴. nostre A.A.V. i es feia la primera exposició del Museu naixent. Exposicions i conferències s'han succeït sempre molt atesos pels Srs. delegats, fundadors i membres dels Comitè de Direcció de A.A.V. sota la presidència honoraria dels molt il·lustres Srs. Arxipreste i Alcalde.

Vulgueu Sr. Acceptar testimoni de consideració i aff.

Roman Ramon

2.

Santa Coloma de Queralt

3-5-58

Al Sr. Dn Joan Ainuad de Lasarte.

Barcelona.

Estimat Sr. El comú amic Sr. Bassa ens honrava cuera que només una breu estona amb la seva visita el dia 1 del que corre dient-nos que us podria escriure en tota llibertat.

I ho fem així, veient la necessitat d'aclarir equívocs que han estat forjadors de les malvestats de nostra vila.

La fundació de la A.A.V. la obtenien malgrat tot amb els Srs. Notari i els caps dels banes locals i la Caixa de Pensions que empitjoraren en 1948, 1950 i 1957 i el president actual que viuen a fora que a aquí no n'hi cap que sigui fill y que del 1948 al 1952 y del 1954 que segueix al càrrec, definitiva data fins avui només té escrites tres actes al llibre, la 47 que es constituent y acorda la cessió de la clau de Bell-lloc al conservador-arxiver i es reclama l'arxiu del bienni anterior que té el secretari anterior.

En la 48, s'acorda demanar vigilància per les restes de Bell-lloc al Sr. Alcalde pregant-hi accepti el Sr. Ponent de Cultura el càrrec de Vocal permanent en el Comitè. Insistir que el Sr. Balcells retorni la clau, el secretari el documental. Tot fou en va.

En liltirament, fins ara la 49, s'escriu nomenament governatiu III. La eleccions provincials en data 13 - 3 - 55.

El dia últim del 56 devia afegir-se la meitat del Comitè i l'últim del que som calcula altra vegada Junta General en 11 anys sols hi ha hagut 3.

El museu sembla oblidat, sembla si fallo la C. de P no mancaria que el recollí, s'ha parlat de fer un museu municipal i altre de l'A.A.V. Si fos el primer seria la segona vegada que algunes pedres caurien en mans del Sanedrí.

Museu a Roman Ramon.

Annex núm. 2: l'inventari del Museu de Santa Coloma de Queralt de 1958

1. Linterna de la Creu den Borràs donada por D. Roman Ramon Seuma procedente del cruce de los caminos de Santa Coloma a Igualada y de Aguiló a Fillol con destino al lugar citado. Actas de A.A.V. num 4.

En febrero del 1937 fue derribada, el donante la ocultó en la maleza retirándola después a sus manos. En sus octavos mayores, muestra las efigies en alto relieve de Santa Coloma, San Vicente, San Magí y San Franciscó. En su base en la estrecha hoja que circuncida dice: "Francesc Marimon escultor d'Aguiló" y es cerrada con una bella alegoría del mar y del mon. Año 1626. 42x40. 1-1-47.

2. Frambento soporte sarcífago recuperado por R. Ramon Seuma procedente del desmonte al nivel antiguo dels presbiterio barroco (pabimento) de la iglesia parroquial: destino Museo de la A.A.V., acta n4.

En 1939 al reintegrarse el culto en nuestro templo orgnicamos un voluntarioado y del desmonte salieron restos goticos y renacentistas en retablos, imágenes y sepulturas. Guardamos este por su tamaño, temiendo su extravio. Lleva en su lado un león rampante (tres caras) y al otro una paloma. s. XV. 20x10. Ingreso: 1-1-47.

3. Agnus pascual. Molde cedido al Museo de A.A.V. por Doña Mari Gol de Vallbona. Procedente del derribo de la fachada en la 2ª decena de este siglo de si casa, nº6 de la calle mayor de esta villa. s. XIV. Acta 4. Ingreso 1-1-47. 19x18x13x18.

4. 1 -bis: Linterna de la Creu den Niceta, ingresada por la A. Arqueologica de la Vila de Santa Coloma de Queralt y su comarca. Actas A.A.V. nº4. Fecha 1-1-1948.

En la masia del Niseta, adjunta al cruce de los caminos de Santa Coloma, con Rauric y Montargull fue derribada la cruz de hierro y esta linterna en la noche del 22 de abril del 1932 y salvaguardada por la redacción de la Segarra. Cedita al Sr. Alcalde en dependencias municipal estuvo hasta 1939, y en 1948 fue rescatada junto con la Cruz de la Banya que siguió la misma suerte en casa particular de poderosos mercaderes. Lleva las imágenes de los Santos: Pedro, Pablo, Magí y Coloma. s. XV. 38x45.

5. Capitel civil: donativo de Sr. D. Daniel Vallbona Sanou; procedente de su casa en la calle Mayor 47, parte integrante del que fue palacio de la carlanía y con destino al Museo, acta nº 4. Ingreso 1-1-47. Por su desgaste, cabe suponer estará en una ventana frente a la calle del medio (del mig) y del que se conservan detalles hoy ocultos, 20x20x20 y 7x26x20. s. XVI.

6. Elemento arquitectónico civil: donación hecha también por el Sr. Don Daniel Vallbona Sanou; procedente como la anterior de su casa que integraba la carlanía de Montpaó con destino al Museo. acta n.4º. Por su conservación podría integrarse en una obertura interior o a mediodía o poniente. Siglo XV. Ingreso 1-1-47. 25x27x22.

7. Creu de les Canellas adquirida por la A.A.V. para su Museo por 9.250 pesetas junto con su copia al museo Prim y Rull de Reus. acta nº5. Ingreso 1-5-1948. La copia fue a suplir el original y este retirado del museo de A.A.V. sin consulta por el Alcalde, Párroco y Presidente del Comité en agosto del 1954 al terminar las obras de urbanización de Belloc. Instalada en la capilla funeraria de los Queralt junto al sarcófago.

8. Sarcófago de Pedro VI de Queralt y Alamanda de Rocabertí⁵, que centraba el templo de Belloc

hasta mediado el s. XVIII.

Elias Tormo dicen en su Dictament de Santa María de Belloc en Santa Coloma de Queralt (extracto) publicado por el Boletín Arqueológico de la R.S.A. Correspondiente al diciembre del 1944: “ Con ocasión de este dictamen he podido estudiar los grandes sepulcros arrancados del santuario, llevados a Barcelona y a la villa devueltos donde fueron expuestos, en casa de particular guardados y que el párroco ignoraba cual fuere, pudo el presente examinar los pro fin (en los últimos momentos del segundo día) en un rincón de un garaje de automóviles, puestas todas sus muchas piezas desordenados por el suelo. La autoridad locas los vigila pero urge sacarlos del peligro en que se encuentran en el empolvadisimo espacio arrinconados”.

En mayo de 1946 el que este escribe avisó a las autoridades por un intento de robo en el garaje municipal. De momento se obtuvo con la alarma el poner un tabique en la obertura violentada, su inspección por el Sr. Batlle, delegado de la Comisión Provincial de Monumentos y para obtener salvaguarda, la del Monumento Nacional y Claustros la constitución de una comisión que a fin de año daba la primera conferencia publica del Prof. Batlle sobre “La Arqueología y la Historia” y con el apoyo de la R.S. Arqueológica Tarraconense se juntó a la A.A.V. y este Museo.

Dalmau I de Queralt, hijo de Pedro y Alamanda por encargo de estos en 1348, contratava a Pere Aguilar y Pere Ciroll de Santa Coloma en 1770 la construcción de la tumba de que fue a costar 3000 ducados d los que Aguilar de Lerida recibe 700. Hist de S.C.Q. 1953. Pàg. 161-171.

9. Cubierta de osario den Bord de Secs Becs recuperada por la A.A.V. acta nº5. Al frontal lleva tres escudos de bastardía y en su base lleva una inscripción nos dice: “Anno Domini MCCCXXII. ACI. JAU EN BORD ECS BECS”. Por su buen estado podría situarse a cubierto hasta el s. XVIII que se puso el cenobio al día entonces y hasta 1912 estos nº 9 y 10 cubrían el bocal de un pozo a sur-oeste de la Portada.

Encima (a la fotografía): conjunto adosado s. XV; en la franja superior restos ilegibles. En 1953 Román Ramón lo rescató de un muro alrededor de Belloc. Ingreso 1847. 1953. 120x44x40

10. Cubierta de osario de los Queralt, se adviertan en un escudo, el león, y en su base una inscripción ilegible. Por su estado estaría a la intemperie, acta nº5. Sabemos que encima de la bóveda de la iglesia hubo sobre todo desde el siglo XVIII gran cantidad de piezas arqueológicas. Las últimas desaparecieron en 1936. En el siglo XVIII las mayores formaban un muro de contención de escombros hasta fin del s. XIX que fueron quitados para beneficio de un museo particular⁶. s XV. 114x44x44
11. Chapa de latón dorado de 25x14 que dice: “Arquilla que contienen el cadáver de la Exma. Sra. Doña M. del Pilar Bucaraceli y Silva, Condesa de Santa Coloma; Marquesa de Valle-hermoso. Murió a las 4 ð de la madrugada del día 11 de julio de 1828. RYP.” acta nº6. En 1947 con ocasión de visita Belloc el Dr. Batlle fue hallada bajo el presbiterio esta chapa por el Sr. Pere Claver Sebastià que la cedió para el Museo en agosto del 1948.
12. Caratula femenina. Estuvo hasta 1912 y desde el s. XVIII en el desván de la iglesia de Belloc entonces al desaparecer el pozo ante la portada las retiraron a la caseta del Gometes. Adquirida por la A.A.V. acta nº6 a al mismo propietario de la caseta. 1-1-48. 29x28x26. s. XVI.
13. Caratula femenina. Junto la anterior y las piezas 9 y 10 y otras fueron apropiadas por el nuevo propietario que las vendió a A.A.V. acta nº6. s. XVI 22x28x26. 1-1-48.

14. Caratula de hombre. Procedente del ángulo oriente-sud exterior de lo que fue camerino de la Merced construido en 1888 tiempos del museo de Mn. Puig en el que desaparecieron tantos valores de la comarca. 92x30x20. s. XV. Ingreso 1-1-49 acta nº4.
Capitel y fragmento del fuste, donación de Dña. Teresa Miret, viuda de Güell Albi. Domicilio Portal den Salvador. Provede del tint su finca colindante con el que fue foso del castillo de los Sta. Coloma, señores de Queralt y es parte integrante de su actual oriental. s. XIV. Acta nº 4.
15. Caratula masculina. Como la anterior de procedencia del ábside de Belloc en lo alto de sus ángulo exterior allí puestas al construir la escalinata de 7piedra artificial pretexto para más desperdición. 92x30x22. 1-1-49. Acta nº4.
16. Clave bóveda de la capilla de los Santa Coloma en Belloc. Cara inferior de la misma rota en 1936 y que espera en volver a su lugar. La cuenta en alto relieve la coloma en vuelo salvaguardada por el conservador de A.A.V. En 1291 Guillem de Santa Coloma, carlà de la villa y hermano de Pere III de Queralt funda capilla y tumba en Belloc bajo la advocación de San Pedro Apóstol, y con el beneficio de la rendas de 200 maravedies. Aceptan Guillem Bover, mayoral de Belloc, Guillem de Sta. Coloma, hijo y heredero que suma cumplir y firma junto a su tío el señor de Queralt. Hist. de la Villa. pág. 128. En 1325 Doña Sibila su mujer, testa u deja a Belloc mil sueldos por su alma; Cien para su sepultura; para la bóveda de su capilla donde tiene su tumba 50s. a conocimiento de Guillermo de Bevemes y Guillermo de Queralt sus albaceas se construye la sepultura para ella y su esposo. Hist cit. 1953. Pàg. 75 y 130.
17. Fuste incompleto de la Creu de terme de Pontils s. XIII emplazada en este vaminio frente a la portada? Recogido por el conservador. En el s. XVIII, al cegar el actual ventanal campanario sirvió elevado a allí con la nueva y basta base y encima nueva espadaña con dos oberturas “solo desmontada en su punto alto, donde se pudo detener el loco derribo de los rojos” Elías Tormo. Dictamen Ha. Mº de Belloc. Pág. 3. Logró la detención del “loco derribo” Amics de l’Art Vell de Barcelona por su delegado local. 132x21 y 38x27x21 1-1-49.
18. Lauda mármol salvaguardada por el conservador. Presidiendo el reformado presbiterio y con el escudo complicado de Joan de Queralt conde de Santa Coloma sucesores de Uduardo de Belloc [...]
La antigua sepultura mayor que después fue debajo esta lauda la hemos visto al centro de la capilla funeraria antes de instalarla en el actual panteón a los pies del retablo cuyos cimientos y restos allí quedaron sepultados. No dudamos que este panteón era el túmulo que contaba la iglesia a gran altura, su corte, sus figuras y la tradición lo exequias. 129x85x20. Año 1742.
19. Creueta dels frares- Salvaguardada por el licenciado D. José Carreras Pon y el conservador de la A.A.V. para la reinstalación a su origen. Conmemorada del inundo, dispersión y asesinato de los mercedarios de Belloc. P. Francisco Geli y José A. Salvador de G. cometidos en el cruce de los caminos del santuario y dels molins, hoy el resto de la creueta está debajo escombros. En la foto falta la pieza ingresada por el conservador, de 40x28x32; 27x38x32, 29x32x32. Construida por la villa recordando la trágica noche del 10-8-1835. Ingresó en 1852 y 1955.
20. Pilastra, basta. Cedida por D. Ramón Badia i Soler. En otoño del 1952 la obtuvo el conservador para A.A.V. donde la dejamos al exterior del museo con y a costas de los asumidos les Salvador Soler Ramon y José Ramon Soler, albañiles este Sr. fue el que nos la obtuvo del propietario para el cual trabajaba en la casa nº 2 del raval d Santa Coloma cuyo fondo fue muralla y es

adjunta a la torre poniente del portal del Horno (Cervera) s. XVII sócalo 14x32x34, fuste 140x21x24.

21. Base y fuste (incompleto). Base, invertida, hacia el oficio del capitel a la pilastra -19- donativo también de Don Ramón Badia Soler podría proceder de la antigua capilla de Santa Coloma sufragada por Jaime de Montargull 40x40x26. Siglo XII ingreso 1954.

El fuste apareció en las destrucciones de las dependencias de Belloc s. XII ingreso 1954. 46x21.

22. Elemento del altar mayor de Belloc, recogido por el conservador. Este fragmento de montante proporciona un retablo solo proporcionado al fondo del ábside destruido en 1752. Esta pieza fue hallada entre escombros de aquellas fechas. 50x30x30. Ingr. II-8-52. Viste Historia de la Villa de S. Coloma de Q. pág. 422.

23. Aguamanil: dos fragmentos de la pica de Bellos. Recogida el conservador de A.A.V. Por aquellas desgraciadas fechas del s. XVIII renovaban las gradas de acceso interiores y enterraban las exteriores. Al lado evangelio pusieron este elemento litúrgico. Levantaron el nivel con pavimento nuevo renovado i cegando laudas entre las que destaca la gran tumba hoy debajo del panteón de Pedro y Alamanda con la base de altar e inscripción todo vuelto a cubrir en 1953. Ingreso en 1952. 68x16.

24. Molduras y calados del ventanal mayor – al mediodía- del templo de Belloc, al exterior y encima de la capilla fonda, cerca del ventanal y al interior del muro aparecieron estos restos que pregonan para las destrucciones del s. XVIII. Rescatadas por el conservador ingresaron en 1952. s. XIV.

25. Elementos arquitectónicos estimable recuperado de entre los escombros del claustro románico de Belloc por el conservador de A.A.V. 28-26x14-13x17'5 s. XIII.

Con su doble fuste este alargado capitel parece soporte del interior de la arcuación románica del claustro. Podría integrar un sarcófago. Item el ábside anterior al actual.

26. Elementos arquitectónicos de las dependencias del santuario recogidos por el conservador en 1952.

- Primer termino, centro 15x50x37

- // // , izquierda 28x28x36

- // // , derecha 28x32x28 y 28x32x28

- De punta en el centro 23x36x20

- Encima 50x28x14

Quedan por fotografiar otros muchos y variados.

27. Continuación del anterior. Elementos del claustro gótico, siete piezas recogidas por el conservador s. XIV 160x34x26.

En varias casas de la villa, y exporta, dos de ellas; y en manos de labradío existen otras procedentes de las destrucciones de los s. XVIII y XIX.

28. Elementos arquitectónicos s. XIV Claustro gótico. Base y fragmento de fuste aparecidos durante el desmonte destructivo de 1953 salvaguardados por el conservador de A.A.V. 35x32x32 y 32x19x19.

29. Capitel y fuste fragmentados de los claustros s. XIV recogidos por el conservador en las destrucciones para la urbanización del Monumento Nacional de Santa María de Belloc en los años 1951 – 1954. Capitel 38x46x36, fuste 34x18x18.

30. Fragmento de estela s. XIV de 41x18 apareció en las obras de urbanización del santuario salvaguarda del conservador. Centrada por el escudo de Aguiló.
31. Elementos arquitectónicos recogidos por el conservador-archivero a oeste de los claustros. 120x64x48 (4 piezas). Muchas otras fueron destrozadas y puestas cara al interior de los muros de escombros de Belloc. S. XIII.
32. Elementos como los anteriores que rotos en las obras oficiales sirvieron de muro de contención de escombros en Belloc. Salvaguardados por el conservador 1954.
33. Elementos arquitectónicos semi-pilastras y fragmento de fuste recuperados por el conservador de A.A.V. en 1954 aparecido en Belloc el año anterior. s. XV cuatro piezas 80x48x36 fuste 30x20x20.
34. Elementos varios de las dependencias del cenobio salvaguarda del conservador en 1953 s. XI semi-pilastras inferiores 68x46x20 (2p) centro 80x28x24 encima 26x25x17 y un fragmento de 20x18x17
35. Elementos arquitectónicos procedentes de las destrucciones de Belloc en 1951-1954 otros quedaron en el subsuelo de la nueva sacristía. s. XV pilastra 107x32x29 Moldura 30x22x12 recogidas por el conservador.
36. Elementos arquitectónicos s. XVI 153x45x38 proceden de las obras sufragadas por la Diputación y Ayuntamiento. Semi-pilastras salvaguardadas por el conservador.
37. Ocho piezas como las anteriores s. XVI 138x45x38. En 1951-1954 sin consultar A.A.V. ni otra entidad competente y a pesar de manifestar estas su protesta, en el norte de Belloc se emprendió veloz desmonte de muros. Sacando a más de 2 metros debajo del actual nivel. El conservador solo obtuvo del Sr. Comisario de excavaciones provinciales la supervisión por el alcalde de las obras en 1951. En la siguiente etapa fue el señor subcomisario del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional quien ordenó la suspensión de las obras al Sr. Alcalde sin conseguirlo. 138x43x38.
38. Nueve piezas de elementos arquitectónicos s. XVI. Procedencia y salvaguardia como las anteriores de la depredación oficial de Belloc. Las piezas que han sido exportadas fuera retiradas a cobertizos. En la Iglesia lo que no tenía interés. Véase Carlos Cid en la Iglesia de Sta María de Bellos. La llave la tenía el Sr. Balcells que todavía no ha devuelto a A.A.V. actas 47 y 48. Así desaparecieron varias camionadas. Solamente se pudo salvaguardar lo que no interesó a los mercaderes si antes no lo metían a los muros cara al interior.
39. Como las 36 anteriores. doce . 287x45x38 s. XVI En 1956 se conmemoró el X aniversario de la UNESCO en la Virreina con una exposición de los museos de Tarragona, Lérida y Gerona patrocinada por la Junta de Museos de Barcelona. Allí mandamos dos basos y dos capiteles y documental gráfico del Claustro de Bello que obtuvo el honor de aparecer en el catálogo. Entonces fue cunado de una de los interiores o cobertizos retiramos a nuestras costas y responsabilidad muchas piezas.
40. Elementos de las Casas de Belloc s. XIII salvaguardados por el conservador en 1956. Fragmento de columna en haz y aislada capitel 12x16x16 fuste 15x15x13.
41. Elementos arquitectónicos de las Casas de conversos y donados de Belloc s. XIII Fragmentos de columna libre cuadrilobulada y dl anterior procedencia salvaguardada 13x18x15 u 32x15x14.

42. Casas de los conversos y donados de Santa María de Belloc s. XIII Elementos arquitectónicos 27x28x24, 44x28x24. Fundadas en el s. XI hasta 1335 que las ocuparon los mercedarios durante 5 siglos exactos.
43. Casas de Belloc s. XII Elementos arquitectónicos salvaguardados por el conservador. Original estructura muy gastada baza 27x32x24 fuste 75x28x24.
44. Capitel y fuste (fragmento) de las Casas de Conversos y donados de Belloc s. XI 18x18x18 y 13x18x15 Con las dos siguientes integran un cuerpo.
45. Elementos arquitectónicos de las casa de Santa María de Belloc s. XI fuste (fragmento) 68x28x24.
46. Elemento arquitectónico de las casas de Belloc s. XI en ellas suponemos el claustro “de dalt” y tal vez el original de la población actual. Historia de la villa de Santa Coloma 1879 y 1953. Pág. 424.
47. Pilastra adosada en crucería a la misma salvaguardada y procedencia de la Iglesia 34 / 92x32x29. Otras hay en el subsuelo de la misma sacristía i exterior s. XV.

NOTES

- 1 Juan Antonio GAYA NUÑO, *Historia y Guía de los Museos de España*, Madrid, Espasa-Calpe, 1968, p. 80.
- 2 «Per la Festa Major, arran del centenari de la destrucció dels claustres de Belloc van dedicar-hi una edició de fotos i dibuixos del colomí Manel Albi Morera, del 1828. », Roman RAMON I SEUMA, “Per la defensa del patrimoni artístic colomí”, dins *XVII Assemblea intercomarcal d’estudiosos*, Santa Coloma de Queralt, Ajuntament de Santa Coloma de Queralt, 1979, p. 137.
- 3 Fitxa núm. 39. Inventari de 1958 del Museu de Santa Coloma de Queralt.
- 4 Desconeixem el significat total d’aquesta abreviatura, però molt possiblement resti vinculada a alguna comissió de patrimoni, a nivell local, provincial o nacional.
- 5 Canvi de titular, Francesca de Castellnou.
- 6 Ramon es refereix al Museu de Mn. Esteve Puig, situat al castell dels comtes de Santa Coloma.